

GAVALDÀ, Antoni (coord.), Josep M. PONS-ALTÉS, Víctor GRAU, Joan CALLARISA, Jacint TORRENTS (2016) *El treball cooperatiu. Una estratègia per ensenyar des de les ciències socials*, Tarragona: Publicacions URV i Publicacions de la UVic-Eumogràfic.

Montserrat Oller Freixa
Universitat Autònoma de Barcelona

Les diferents propostes de millora i innovació de l'educació desenvolupen un seguit de competències que infants i joves haurien d'assolir al llarg de l'etapa formativa per poder exercir com a ciutadans de ple dret en la vida adulta. Entre aquestes, podem esmentar la de generar habilitats i destreses socials per poder cooperar amb els altres en objectius i finalitats comuns.

Aquesta proposta no és nova. A principis del s. xx, Vigotski ja va indicar la importància de la socialització a l'hora de facilitar l'aprenentatge i el desenvolupament cognitiu dels nois i noies durant la seva formació. El treball cooperatiu és una estratègia que els professionals de l'ensenyament han de tenir present a l'hora d'ensenyar i aprendre, ja que facilita la construcció de coneixements en un context on la interacció entre iguals estimula la motivació pel saber, permet compartir el coneixement i facilita un clima de confiança i d'acceptació dels altres a partir de relacions de respecte entre els membres del grup.

És en aquest context on ens cal situar l'obra *El treball cooperatiu*. Es tracta d'una proposta, coordinada per Antoni Gavalrà, en la qual han participat professors de dues universitats catalanes, la URV i la UVic, compromeses amb la formació inicial del professorat d'infantil, primària i secundària. Els autors, professors de didàctica de les ciències socials, han treballat en projectes comuns, cooperatius, perquè tenen la ferma convicció que "la cooperació es valida cooperant", i aquest és el punt de partida des del qual desenvolupen les idees que volen divulgar.

L'estudi té dues parts ben contrastades. D'una banda, la que es proposa aclarir què és la cooperació, quins són els seus orígens i quines aportacions ha fet en el procés formatiu dels nois i noies que aprenen ciències

socials. De l'altra, hi ha propostes i exemples clars per dur a terme a les aules el treball cooperatiu.

En el primer capítol, els autors fonamenten la cooperació com un valor per redescobrir. Per això, fan referència a què és cooperar, amb una exposició breu, clara i ben referenciada en què destaquen que cooperar és la consecució de beneficis comuns o col·lectius a partir que els diferents membres del grup facin front a problemàtiques comunes que afrontin amb la participació activa, voluntària i d'igualtat per avançar en l'adquisició de coneixements i habilitats assumint responsabilitats conjuntament. Ens exposen el que ha estat la cooperació en altres moments i el component ideològic que ha tingut en altres etapes històriques i afirmen que desenvolupar el treball cooperatiu ha estat i és una manera de treballar actituds i valors que superin els beneficis individuals per donar més importància als del grup. Diferencien clarament dos conceptes que de vegades es prenen com a sinònims: d'una banda, la idea de compartir, entesa com dividir tasques o funcions i, de l'altra, la de cooperar, que implica treballar conjuntament i és la que pretenen donar a conèixer.

A partir d'aquest moment, l'obra entra a fons en la importància de la cooperació en l'educació. Els autors mostren que en les respectives universitats, compromeses amb la formació de futurs docents, han dut a terme projectes cooperatius conjunts i també recullen altres experiències de l'Estat, europees i internacionals. Amb aquest preàmbul, entren a comentar els currículums de l'ensenyament obligatori per mostrar com no sempre el treball cooperatiu ha tingut una presència explícita en tots els plans d'estudi i com actualment els desplegaments curriculars de Catalunya (2007 i 2015) fan una clara aposta per vincular els valors cooperatius amb l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials.

L'obra arriba al punt de màxim interès quan trobem fonaments sòlids que mostren com el treball cooperatiu permet aprendre ciències socials de manera igualitària, les diferents estratègies que caracteritzen els equips que treballen de forma cooperativa i els diferents rols de cada una de les persones implicades. I en aquest moment la pregunta que ens podem formular és: quin paper s'atribueix al professorat? És cert que sense el convenciment i la destresa organitzativa dels docents no és possible

dur a terme el treball cooperatiu, però no només s'ha d'esperar això, sinó que el professorat que és a l'aula té un paper clau en el funcionament del grup i el seu èxit final, detectant les necessitats que es fan paleses al llarg del procés de treball, facilitant les eines i recursos perquè el grup pugui avançar i assegurant la seva intervenció per superar les incidències que puguin donar-se en el dia a dia del procés. El darrer aspecte que cal consignar són les aportacions incloses per a l'avaluació i valoració del procés dut a terme per cada grup a partir de pautes de reflexió sobre com ha funcionat el grup, de quina manera la cooperació ha facilitat l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials, com s'han implicat els membres del grup i quins han estat els resultats dels avenços aconseguits per cada un d'aquests membres.

La segona part del llibre és eminentment pràctica, amb propostes concretes per implementar el treball cooperatiu a l'educació primària. Per facilitar la lectura, els autors inclouen un seguit de temàtiques per treballar a l'aula, pensades per a cada un dels cicles d'aquesta etapa educativa. La seva estructura té un format de quadre que, a més de descriure les activitats proposades i la finalitat que el professorat es proposa amb cada una, inclou quina és la tasca de l'alumnat i, el més important, què aporten aquestes propostes a l'aprenentatge cooperatiu i l'adquisició d'estratègies, atès que treballar cooperativament és un procés de llarg recorregut que no s'aprèn amb intervencions puntuals sinó que es tracta d'un aprenentatge al llarg de la vida.

Les propostes giren a l'entorn d'aspectes com saber per decidir, optar pel grup davant la individualitat o bé com ajudar els infants i joves en la participació a l'aula per esdevenir agents actius i democràtics, defugint els particularismes en benefici de tot el conjunt escolar.

El llibre conclou amb 6 grans idees perquè el professorat reflexioni sobre el treball cooperatiu i que ens són molt útils com a síntesi del pensament dels autors: 1) cooperar no és fàcil; 2) a cooperar només se n'aprèn cooperant; 3) no hi ha cooperació sense valors que la fomentin; 4) el currículum ha de prioritzar la cooperació; 5) la cooperació és un antídote contra dinàmiques competitives de l'alumnat, i 6) amb la cooperació l'alumnat aprèn ciències socials, competències i habilitats socials que els

permetran desenvolupar-se en la seva vida adulta. L'annex final recull un seguit d'estratègies i dinàmiques per implementar el treball cooperatiu, així com referències bibliogràfiques amb un breu comentari de les més significatives.

És un llibre que dona resposta a interrogants que el professorat d'aula pot plantejar-se quan vulgui iniciar l'alumnat a treballar cooperativament. L'obra reflecteix el compromís dels autors respecte a la cooperació i el seu interès per canviar les formes de treballar a l'escola per tal d'ajudar les noves generacions a actuar col·lectivament per transformar la societat.